

Motion till riksdagen

1986/87:Jo260

Lars Svensson m. fl. (s)

Konkurrensbegränsningar på matfettsmarknaden

En av intentionerna i 1985 års livsmedelspolitiska beslut är att förenkla och begränsa jordbruksprisregleringen så långt möjligt – en marknadsorientering av politiken. Detta innebär också att icke konkurrensneutrala effekter av regleringen bör begränsas. En marknad där detta är önskvärt och möjligt är matfettsmarknaden.

På matfettsmarknaden konkurrerar margarin med produkter som baseras på smörfett. Konkurrensen begränsas dock av den prissättning som bestäms inom jordbruksprisregleringen. Margarinets kostnadsmässiga fördelar ges en mycket begränsad, och reglerad, möjlighet till genomslag i konsumentpriserna. Prissättningen innebär mycket stora ingrepp i konkurrensförutsättningarna. Prissättningen innebär också nackdelar ur konsumentsynpunkt samtidigt som den motverkar andra strävanden hos statsmakterna.

Den andel av råvarukostnaden för smör som inte täcks av priset har ökat kraftigt sedan 1970-talets början. Den ökade förlusten på smör har täckts genom prishöjningar på K-mjolk, som blivit alltmer lönsam. Denna utveckling belyses också av att den relativa ökningen av avräkningspriserna till lantbrukarna, dvs. råvarukostnaden, har varit större än den relativa prishöjningen på smör. Den större kostnadsökningen för råvaran har täckts genom större prishöjningar på K-mjolk (SPKUS 1986:15).

Denna utveckling ligger inte i konsumenternas och det allmännas intresse. Det är mycket olyckligt att kostnadsövervältringen från smör till mjolk har ökat. Samhället bör motverka att mjolkkonsumenterna betalar kostnader som är att hänföra till produktion av smör. Det bör därför vara statsmakternas sak att vända utvecklingen.

Kostnadsövervältringen från smör till mjolk, som alltså ökat och som underlättats av mjolksubventionerna, är en effekt av den marknadsmässiga prissättning som tillämpas på mejeriprodukter. Priserna på de olika produkterna som erhålls ur mjolkråvaran bestäms inom jordbruksprisregleringen. Därvid tas hänsyn till förutsättningarna att göra prishöjningar på olika produkter. Subventionerna på K-mjolk har gjort det marknadsmässigt möjligt att göra större prishöjningar på K-mjolk, vilket också gjorts. Därmed har det varit möjligt att begränsa prishöjningarna på mer priskänsliga produkter. K-mjolk är en monopolvara som saknar substitut, medan smör har konkurrens från margarin. Smör är alltså delvis därför en priskänslig produkt, till skillnad från mjolk. Detta förhållande i kombination med den marknadsmässiga prissättningen har gjort att mjolksubventionerna inte kommit enbart K-mjölken till del.

Enligt 1977 års jordbrukspolitiska beslut skulle producerat smör i så stor utsträckning som möjligt avsättas i Sverige. Detta skulle beaktas i prissättningen. Det är uppenbart vad detta har inneburit för konkurrensen mellan olika matfetter. På en oförändrad totalmarknad har en ökande smörproduktion haft avsättningsgaranti. Margarinet har givetvis förlorat marknadsandelar, vilket tvingats fram genom ett högre pris i förhållande till det alltmer olönsamma smöret. Smöret har garanterats plats på marknaden på bekostnad av en produkt som är betydligt billigare att producera. Detta har skett genom allt större kostnadsövertvålning till K-mjölken. Det har skett samtidigt som 2,5 miljarder kronor per år har använts av budgetmedel i syfte att hålla nere konsumentpriserna på K-mjolk.

I 1985 års livsmedelspolitiska beslut var en intention att begränsa icke konkurrensneutrala effekter av jordbruksregleringen.

Det finns ytterligare ett samhällsintresse i att förbättra margarinets prisrelation i förhållande till smör. Detta är de näringsmässiga aspekterna på olika typer av fett.

I 1985 års livsmedelspolitiska beslut står att man bör "– – vara vaksam så att prissättningen inte motverkar sådana kostnadsförändringar som är önskvärda från folkhälsosynpunkt" (prop. 1984/85:166).

Hemställan

Med hänvisning till ovanstående hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att kostnadsövertvålning mellan smör och K-mjolk minskas och att mjölksubventionen flyttas över till K-mjolk.

Stockholm den 27 januari 1987

Lars Svensson (s)

Ulla Johansson (s)

Lennart Pettersson (s)

Ralf Lindström (s)

Roland Sundgren (s)

Kristina Svensson (s)